

Nieuwsbrief 4

“Managementaanpassingen bij vleesvarkens”

Voorwoord

Beste lezer,

In het kader van het project “Onderzoek naar aanpassingen van het management of verrijkingselementen ter voorkoming van staartbijten en kannibalisme bij varkens” bezorgen we u een vierde nieuwsbrief.

In de eerste nieuwsbrief werd reeds een overzicht gegeven van de verschillende proefopzetten die binnen dit project zouden worden uitgevoerd. Hier werd aangegeven dat de focus enerzijds ligt op afleidingsmateriaal en anderzijds op managementaanpassingen. De varkenshouder kan immers een aantal managementaanpassingen doorvoeren wanneer deze zinvol blijken te zijn betreffende het verminderen van staartbijten.

In deze vierde en laatste nieuwsbrief wordt een overzicht gegeven van de verschillende managementaanpassingen die in de praktijk werden uitgetest. Niet enkel de effecten op het gedrag en de productie van de dieren worden beschreven, maar eveneens de ervaringen van de varkenshouders waarbij deze aanpassingen werden doorgevoerd.

Veel leesgenot.

De projectgroep

In dit nummer:

Voorwoord	1
Inleiding	2
Proefopzetten	2
Metingen	3
Resultaten	3

Managementaanpassingen bij vleesvarkens

Inleiding

De varkenshouder kan, naast het gebruik van afleidingsmateriaal, een aantal managementingrepen doorvoeren die het gedrag en de productie van de varkens mogelijk in positieve zin beïnvloeden. Er werden binnen dit project 3 managementingrepen uitgetest in de praktijk.

Proefopzetten

1. Gescheiden opfok

Onder deze managementingreep wordt verstaan dat de mannelijke en vrouwelijke dieren in aparte hokken worden afgemest. In de internationale literatuur wordt immers gesuggereerd dat dit een reducerend effect zou hebben op ongewenst gedrag (staartbijten) bij baren. Het is echter nog niet geweten welke invloed deze managementingreep heeft op het Belgische vleesvarken en of deze bevinding ook geldt voor intacte beren en/of immunocastraten.

2. Vluchtmogelijkheden

Deze onderzoekspiste is gebaseerd op het “vecht-vlucht” syndroom bij contact met een stressor. Doel van deze managementingreep is om varkens in de mogelijkheid te voorzien om te vluchten bij contact met een agressieve hokgenoot. Er worden twee toepassingen uitgetest: **Schuilwand:** er worden demonteerbare panelen in de hokken geïnstalleerd zodat slachtoffers van agressief gedrag of frustratie zich hierachter kunnen verschuilen. Er worden hierbij twee panelen in “T-vorm” in het hok geplaatst. Op de eerste twee bedrijven worden deze tegen de zijwand bevestigd, op het derde bedrijf worden de panelen tegen de achterwand bevestigd. Bevestiging tegen één van de hokwanden is noodzakelijk voor de stevigheid en duurzaamheid.

Wanneer de schuilwand in het midden van het hok zou worden geplaatst, bestaat het risico dat de varkens deze om duwen wanneer ze zwaarder worden. Figuur 1A geeft de plaatsing van de schuilwanden in de hokken weer.

Verhoogd platform: bij deze ingreep wordt een verhoogd platform, dat bereikbaar is door middel van een oloopbrug, in bestaande hokken gemonteerd. Het doel hiervan is tweeledig: enerzijds biedt het varkens een vluchtmogelijkheid en anderzijds zorgt het voor een verlaging van de hokdensiteit. Hoewel er al verkennende onderzoeken werden uitgevoerd naar het effect van deze aanpassing aan de huisvesting, werd het effect op schadelijk gedrag zoals staart- en oorbijten nog niet nagegaan. Figuur 1B toont de plaatsing van het platform in de hokken.

Figuur 1A: Plaatsing van een schuilwand in het hok.

Figuur 1B: Plaatsing van de platformen in de hokken.

In elke proefopzet wordt in de ene helft van de hokken de managementaanpassing doorgevoerd, terwijl in de andere hokken niets wordt gewijzigd. Deze laatste groep vormen de controlehokken. In de hokken met platform en in de controlehokken worden evenveel varkens gehuisvest, waardoor de varkens in de hokken met platform meer ruimte ter beschikking hebben ($\pm 0.25 \text{ m}^2/\text{varken}$ meer).

Metingen

Gedurende de ganse proefopzet werden volgende metingen uitgevoerd:

- Gedragsobservaties (1x/week)
- Aanwezigheid van letsels (1x/week)
- Wegingen: bij opzet ($\pm 30 \text{ kg}$), 6 & 12 weken later (± 60 & 90 kg), bij slacht ($\pm 110 \text{ kg}$)

Resultaten

1. Gedrag

Manipulatie van hokgenoten (gedrag gericht naar oren, staart of andere lichaamsdelen) werd minder frequent waargenomen in de hokken met platformen. De overige managementaanpassingen bleken op dit gedrag geen effect te hebben. Ook kopstoten kwam minder voor in deze hokken. In aanwezigheid van schuilpanelen werd het omgekeerde effect waargenomen, namelijk een verhoogde fre-

quentie van kopstoten ten opzicht van de controlehokken.

Beren en immunocastraten vertonen duidelijk meer dominantie en agressie gerelateerd gedrag wanneer ze in een hok zonder gelten worden gehuisvest.

Figuur 2 geeft de belangrijkste effecten weer van de verschillende managementaanpassingen.

2. Letsels

Letsels aan oren en staarten worden beduidend minder vaak waargenomen in hokken met een platform. Dit geldt ook voor de schuilpanelen, maar enkel wat betreft staartletsels. Gescheiden opfok blijkt hier geen effect te hebben.

3. Gewichten

De varkens in de hokken met schuilpanelen bereiken hogere gewichten op de drie weegmomenten dan varkens in hokken zonder schuilpanelen. Gescheiden opfok en platformen hebben geen effect op het gewicht van de varkens.

Praktische ervaringen

Aangezien toepassing in de praktijk een belangrijk aandachtspunt is binnen dit project, werden de varkenshouders bevroegd naar hun ervaringen met de verschillende managementaanpassingen. Per managementaanpassing sommen we dan ook een aantal voor- en nadelen op.

	Controle	Opfok Gelt	Barg	Beer	Immuno	Panelen	Platform
Manipulatie hokgenoten	-	-	-	-	-	-	↓↓
Manipulatie hok	-	-	↓	↓	↓	-	-
Liggen	-	-	↑	↑	↑	↓↓	↑
Bestijgen	-	↓	-	↑	↑	-	-
Kopstoten	-	-	↓	↑	↑	↑	↓
Vechten	-	↓	-	↑	↑	-	-
Neuzen/buikneuzen	-	-	↓	-	-	-	-

Figuur 2: Overzicht van het effect van de managementaanpassingen op geobserveerde gedragingen.

**VERANTWOORDELIJKE
UITGEVER**

Dier&Welzijn
KU Leuven
Kleinhoefstraat 4
2440 Geel
T: 014/562327
F: 014/562331

De projectgroep en schreven mee aan deze nieuwsbrief:

- A. Bulens
- S. Van Beirendonck
- J. Van Thielen
- N. Buys
- B. Driessen

Email voor opmerkingen, bijkomende info over dit project of om deze en volgende nieuwsbrieven elektronisch te ontvangen:
Anneleen.bulens@kuleuven.be

Oproep!

Onderzoekingen gesubsidieerd door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (contract RE 12/2 Sucannib) en Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse Overheid.

1. Gescheiden opfok

Het enige nadeel van deze managementaanpassing dat wordt aangehaald, is dat de varkens bij het spenen moeten worden uitgesorteerd naargelang geslacht. Dit kan iets meer tijd in beslag nemen dan wanneer de dieren in gemengde hokken worden afgemest.

Voordeel van gescheiden opfok is dat mannelijke en vrouwelijke dieren apart kunnen worden gevoerd, waardoor de voersamenstelling eventueel kan worden aangepast. Bij het immunocastreren van de mannelijke dieren, hoeft er geen extra tijd worden besteed aan het zoeken van deze dieren in de hokken aangezien ze allemaal bij elkaar zitten.

2. Schuilwand

Voor deze toepassing worden vooral nadelen door de varkenshouders aangehaald. Wanneer de schuilwand tegen de zijwand van het hok wordt geplaatst, zijn de varkens achter de schuilwand niet zichtbaar en worden

eventuele problemen (bijvoorbeeld sterfte) niet meteen opgemerkt. Indien de varkenshouder dit wel goed wil bijhouden, is hij verplicht in het hok te gaan. Het algemene overzicht over de stal verdwijnt ook voor een deel wanneer in alle hokken een schuilwand aanwezig zou zijn. Bij het laden kan de schuilwand ervoor zorgen dat de varkens minder vlot het hok uit gaan.

3. Verhoogd platform

Als voordeel van deze ingreep wordt aangehaald dat de varkenshouder ervoor kan kiezen om meer varkens in het hok te huisvesten. Er is immers sprake van een oppervlaktevergroting in de bestaande hokken.

Nadelen van het platform zijn de donkere ruimte eronder en de hinder die kan worden ondervonden bij het toedienen van medicatie en bij het laden.

Conclusie

Elke managementaanpassing heeft zowel voor- als nadelen. Het platform heeft de meest positieve invloed op het gedrag van de dieren, maar er moet ook nog rekening worden gehouden met de kostprijs.

Enquête over afleidingsmateriaal

Bent u varkenshouder en wenst u uw ervaringen omtrent afleidingsmateriaal met ons te delen? Ga dan naar <http://www.diereninformatie.be/enquete> en vul onze enquête in. Dit neemt slechts een vijftal minuutjes in beslag. Wij danken u alvast voor uw medewerking!

Bedrijven met intacte staarten

U bent varkenshouder en laat het couperen van biggenstaarten achterwege? Dan zijn wij sterk geïnteresseerd in uw ervaringen. Gelieve daarvoor contact op te nemen met Anneleen Bulens (anneleen.bulens@kuleuven.be of 0479/445769).

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID, VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN EN LEEFMILIEU

